

Då 1 mom. i 7 § endast tillåter utvidgning af anmäld tillverkning för en, en och en half, två, två och en half eller tre terminer, och sålunda ej för blott en half termin, men sednare mom. åter, utan sådant villkor, medgifver tillverkare att minska uppgifvet tillverkningsbelopp, så kan deraf dragas den slutsats, att inskränkning af det anmälda tillverkningsbeloppet är tillåten äfven för en half termin, hvilket dock synes stå i strid med den förra bestämmelsen.

38 § stadgar ansvar för den, som tillverkar bränvin, *utan att anmälan der-till skett*; men meningen är väl den, att tillverkaren skall hafva anmält sig att sådan tillverkning utöfva, enär det är hans behörighet, som enligt 8 § skall styrkas och bedömas.

Jag anhåller om remiss härå till vederbörligt Utskott.

Stockholm den 29 Januari 1867.

Arvid Faxé.

N:o 29.

Af Herr Faxé, Arvid, angående beviljande af ett anslag å 30,000 R:dr, till understödjande af vattenafledningsföretag inom Jönköpings län.

Inom Jönköpings län, likasom i Rikets öfriga delar, har, under en längre följd af år, odlingar af så väl högmark som sankta trakter fortgått. Sjöar och vattendrag hafva blifvit sänkta, kärr och mossar uttappade, samt på sådant sätt stora rymder af förut mindre duglig eller alldeles ofruktbar mark förbättrats och för odlingen vunnits. — Erkänns bör ock vigten af det understöd, som Staten härvid lemnat dels genom lån och dels, ehuru blott i mindre mån, genom anslag utan återbetalningsskyldighet, hvilket också ensamt kunnat för de i allmänhet mindre bemedlade jordegarna möjliggöra utförandet af sådana företag. Jemte det omfånget af odlad eller för odling tjenlig mark sålunda blifvit högst betydligt utvidgadt, hafva länets jordbrukare, alltid villiga att efter förmåga medverka till jordbruksnäringens höjande, icke eller sparat möda eller kostnad för så väl jordbrukets som kreaturskötselns intensiva förbättring; och de framsteg, som i dessa afseenden blifvit gjorda, äro af icke ringa betydighet; men missgynnande naturförhållanden, mera allmänna för detta län än inom de flesta öfriga orter i mellersta och södra delarne af Riket, utgöra härvid sådana hinder, som jordegarna ensamma icke förmå undanrödja, och äro derjemte af den beskaffenhet, att de klokaste beräkningar, de bästa förhoppningar derigenom tillintetgöras. Länets är nemligen i de flesta trakter deraf

genomskuret af vidsträckta frostbärande kärr och mossar, — de sednare merendels innehållande så kallad hvitmossa, för närvarande alldeles oduglig och af högst betydligt djup, genom hvilkas skadliga inverkan hela den omgifvande nejden göres frostlånd, så att jordbrukaren ofta, äfven då anledning eljest varit för hand att påräkna en ymnig skörd, måste se sina förhoppningar genom frost tillintetgjorda; och Jönköpings län är, med hänsigt härtill och de olyckliga följderna deraf, nära nog jemförligt med Rikets nordligaste provinser.

Visserligen har genom delvis skedda vattenaftappningar förhållandet i några trakter i viss mån förbättrats; men dylika företag, hvilka hittills uteslutande afsett sådan mark, som i den närmaste framtiden kunnat odlas till åker eller äng, hafva icke sträckt sig till de större egentligen frostbringande mosstrakterna, hvilka med der befintliga sjöar och gölar äro af det omfång, att enskilda jordegare icke förmå bestrida kostnaden för deras afdikning. Emellertid har behofvet af en sådan utdikning, i ändamål att undanrödja eller förminska dessa mossars frostbringande egenskaper och uppgörandet af en allmän plan derför, länge varit inom orten insedt; och på förslag af några för saken nitälskande män har länet landsting beviljat anslag ur landstingskassan till undersökning af större frostskadliga mossar inom länet, hvilka undersökningar under åren 1865 och 1866 blifvit verkställda och än vidare komma att fortgå.

De mossar, som på landstingets bekostnad, till ett antal af nitton stycken, hittills blifvit undersökta, innehålla en areal af 16,400 tunnland, belägna inom nio socknar af Westbo och en socken i Östbo härad; och redan tillföre eller år 1853 har undersökning skett samt förslag blifvit uppgjort för utdikning af en annan, sannolikt den vidsträcktaste mosse inom länet, store mosse kallad, belägen i gränsen emellan nämnda härader och omfattande en rymd af 19,575 tunnland. Blott dessa mossar innehålla således tillhopa 35,975 tunnland, och kostnaden för afdikningen deraf är beräknad, för de förstnämnda till 135,240 R:dr samt för store mosse, efter första planen, till 93,495 R:dr och under förutsättning af en inskränktere afdikning, men efter förhöjdt dagsverkspris, till 50,190 R:dr. Härförutan äro på enskilda jordegares bekostnad undersökningar verkställda samt förslag uppgjorda för afdikning af särskilda mossar inom Näsby och Näfvelsjö socknar i Östra härad, derför kostnaden är beräknad till 23,400 R:dr; och jemte dessa nu omförmälda finnas, på sätt redan är antydt, i nästan alla delar af länet dylika kärr- och mosstrakter af högst betydlig vidd och hvilkas omfång kan bedömas deraf, att blott en sådan mosse eller den så kallade dummemosse i gränsen emellan Tveta och Mo härader, som för flera år sedan blifvit afmätt, utgör icke mindre än 4,251 tunnland. Flertalet af sådana mossar äro i högsta mätto frostbringande och icke nog med att den omgifvande nejden deraf för närvarande skadas, det kan derjemte befaras att, derest hjälp icke mellankommer, de skadliga verkningarne skola än ytterligare utsträckas samt nu odlade och bebyggda trakter såmedelst förvandlas till vildmarker, enär det är känt att i samma mån som skogarne i dessa trakter uthuggas, utan att marken tillika odlas, i samma mån vidga sig äfven de frostförande mossarne.

Verksamma åtgärder häremot äro alltså af behofvet högt påkallade, och beskaffenheten deraf är närmare utvecklade i de yttranden, som Landtbruks-ingenjören Zetterstedt, med ledning af de utaf honom på landstingets bekostnad verkställda undersökningar, afgifvit. Deraf inhemtas hurusom berörda förslag förnämligast afse förminskandet af mossarnes frostbringande egenskaper och blott i andra rummet åsyfta, att jemväl framdeles bereda skogsvext å mossarne, äfvensom att utdikningsarbetena icke skulle på en gång utan under skiljda perioder utföras, sålunda att

afloppsgrafvarne först upptagas och sedermera, då de, efter tre à fyra års förlopp, i följd af markens beskaffenhet, betydligt sjunkit tillsamman, rensning deraf ske till erforderligt djup. — Afsigten kan icke vara att alla ifrågavarande afdikningsföretag skola samtidigt verkställas; men i hvad mån arbetet än inskränkes, så kommer likväl kostnaden därför att öfverstiga de enskilda jordegarnes tillgångar, och de förmå icke ens att utföra arbetet med understöd på de vilkor, sådant af statsmedel vanligen beviljas, eller såsom lån mot återbetalningsskyldighet efter några års räntefrihet, helst som någon afkastning af de utdikade fälten ej är att påräkna, åtminstone icke förr än efter många års förlopp och sedan ytterligare kostnad för vattnets fullkomliga afledande och markens odling blifvit använda. Företaget torde fastheldre få anses vara af mera allmän beskaffenhet och således förtjent af att understödjas med direkt statsanslag; deremot af vederbörande jordegare kan fordras, att dessa, som åtminstone i viss mån deraf draga nytta, äfven skola till kostnaden därför bidra. Delegarne å flera så beskaffade mossar hafva ock redan förklarat sig villiga, att mot åtnjutande af statsbidrag, motsvarande två tredjedelar af den för arbetenas utförande beräknade kostnad, öfvertaga verkställigheten deraf; och denna meningheternas benägenhet, att underkasta sig uppoffringar, för hvilka ersättning blott indirekte och efter längre tids förlopp kan påräknas, utgör ett ytterligare bevis för behöfligheten af de ifrågavarande åtgärderna. Sakens stora vikt för orten gör det således till en oafvislig pligt för mig, att anmäla densamma till Riksdagens synnerliga behjertande; och under förutsättning att det understöd, som, under en följd af år i enahanda afseende varit beviljadt för de norra länen eller Norrbottens, Westerbotens, Wester-Norrlands, Jemtlands, Gefleborgs jemte Elfdals, Fryksdals och Jösse härad i Wermlands län, fortfarande kommer att utgå, får jag härmed anhålla och föreslå,

att jemväl för Jönköpings län må, på de vilkor, som Riksdagen kan finna för godt att fastställa, beviljas ett extra anslag utan återbetalningsskyldighet af 30,000 R:dr att användas till understödjande af sådana vattenafledningsföretag inom sistnämnda län, som afse att förminska frostländigheten; och torde hvad som af ett dylikt anslag icke utgår under det år, för hvilket detsamma beviljas, få för samma ändamål till ett följande år reserveras.

Jag anhåller om remiss å detta memorial till Stats-Utskottet, dit alla frågan rörande handlingar skola blifva aflemnade.

Stockholm den 29 Januari 1867.

Arvid Faxe.